

Ugrásszerű fejlődés küszöbén az újszegedi rostkikészítő

Mindenki a fedélzetet: pontosabban és szakszerűbben az áztatógödörök mentén, s a kazaltéren. A rostkikészítő szakmában járatosak már ennyi bevezetőből is felismerik: valamelyik kikészítő telepről van szó. Valójában Újszegedről, ahol nagy munkában vannak a dolgozók, török, tilolók, kőművesek, szerelők egyaránt. Szüntelenül áradnak befelé a püspöztől háti vasúti vagonok. Csütörtökön délelőtt 31 sorakozott be a »fedélzetre«, a kazalték mellé. Még el sem költötték ebédjükét a munkások, máris újabb öt gurult be az állomás felől lejtőn. Ezzel sem szakadt vége a kocsisornak. Tizenkét órákor újabb hat érkezésért jelezték az újszegedi vasútállomásról és sejtették, hogy estig további 10 érkezik Makó felől.

Az »illatos út« mentén

Nem csoda, hogy mindenkiket a kazaltéren talált az újszegedi, köztük a telep vezetőjét, Zombori Jánost is. Ott hátul, az újszegedi szövőtől majd egy kilométerre az »illatos út« mentén, az áztatógödörök mellett futó úton ellenőrizték az áztató mestert, hogy mikor szedhető ki vagy rakható be a kazalték. Ez a sugárút 800—1000 méter hosszú párhuzamosan halad az 500 köbméteres »büdös tával«, amelyet szakaszokra osztottak, s ahol egyszerre öt-kétszeres kenderkóró ázik.

Itt is, mint a nyers kóro szállításánál, szalagszerű a munka. Az emberek naponta sok ezer, vagy tízezer kévet raknak be, hogy kiázzon a pektin, a kóro kötőanyaga. Már megszokták ezt a munkát, szinte fel sem veszik, ha esik az eső, fúj a szél, vagy forrón süt a nap. Csak egyet nem szoknak meg könnyen, azt, hogy kevesebben vannak a kenderkóró mellett. Nincs elég munkaerő. Ebből a megállapításból már az idegen is sejteti, bizony itt is »rá kell verni« még napi 8 órai munka után is, hogy zökkenőmentes legyen a termelés.

Most ez a fontos

Az üzem dolgozóit a zökkenőmentesítést most csak a vagonkikötésre értik. Az üzem folyamatos termelést nem tudják biztosítani. Az, hogy mindenki a fedélzeten van lényegében azt jelenti: a török, a tilolók és a kazalozással vannak elfoglalva.

— Most ez a fontos — mondják — ne álljon, ne vesztegeljen hiába itt a vasúti vagon, s jöjjön minél több kenderkóró a telepre.

Ez az egyszerű józan megfogalmazása a legsürgősebb tennivalóknak: az önkéntesség csökkentésének. Mert hiába törnek, tilolnak a kenderkórókat a munkatermekben, ha itt állna a kirakodás. Sok kőbért vinne ez el, s kárt okozna a népgazdaságnak. És ha nincs elég ázott kóro, vagy nyersanyag, a későbbi folyamatok munka kerül veszélybe.

— Amit most elvesztünk a »vámon«, majd behozzuk a télen — magyarázzák az emberek.

Sok kazal áll már készen

elevenen él az üzem történelme.

— Tudom, miért idegenkednek ettől a munkától az emberek, mert másutt jobbat találnak, de nem sokáig. Ugrásszerű fejlődés előtt áll üzemünk, amelynek épületei ott láthatók az állomás melletti téren — mutat a kazlak mögötti új üzemépületekre.

A kérés teljesült

Valóban a kazalték, ahogy itt nevezik, a fedélzet északnyugati sarkában, az újszegedi vasúti töltés mentén, közel 100 méter hosszú új épülettömb emelkedik. Elöl egy kétszintes szociális létesítmény modern fürdővel, öltözőkkel. Régi kérésük volt a dolgozóknak, hogy könnyűítsenek rajtuk, javítsák a munkakörülményt és az egész napi poros munka után egészséges fürdőkben, mosdókban tisztálkodhassanak. Ez a kérés teljesült. A munkakörülmények jelentős javítását azonban az új üzemépületek hozzák. Egy 70 méter hosszú csarnok, amelyben már minimális porképződés mellett automatavezérlésű gépek végzik a munkát. Az okos gépek alapozását most készítik a kőművesek. A szerelők is munkálkodnak már a kábelcsatornákat, a kapcsolótermek berendezéseinek szerelésén. Január 1-től kezdődik majd itt az üzemszerű termelés, ahol lényegesen könnyebb é termelésnyebb lesz a munka. Ezért mondják a telep vezetői:

— Aki ma még idegenkednek az itteni munkától, három hónap múlva majd igyekeznek hozzájuk bejutni, hogy itt dolgozhassanak.

N. P.

Önállóság és centralizmus

A tervgazdálkodás elképzelhetetlen az egységes központi akarat, a népgazdaság érdekeinek érvényesítése nélkül. Ugyanakkor maga a tervszerűség, a helyes központi irányvonal végrehajtása feltételezi a helyi kezdeményezést, a tömegek aktív bevonását a gazdasági munkába — az önállóságot. Volt olyan időszak nálunk, amikor mindent központi tervutasítással, temérdek kötelező mutatóval felülől akartak megoldani. Népgazdaságunk mégsem fejlődött a legjobb irányban. Az ellenforradalmat követő politikai megújulás — bizalom a tömegekben, a helyi vezetőkben — a gazdaságpolitikában többek között a szélesebb körű üzemi önállóságban jutott kifejezésre.

De szó sincs arról, hogy az önállóság, a helyi vezetés iránti bizalom megnövekedésével korszerűtlenné vált volna a centralizmus. Inkább azt mondhatjuk, helyére kerültek a központi elvek, csakúgy, mint az önállóság. Nem szabják meg például központi, milyen bérrendszer alkalmazzanak a vállalatnál és nem szabályozzák felülől a normákat. A gyár vezetői jobban meg tudják ítélni, melyik műhelyben rontja a minőséget, és »esz a gépeket« a teljesítményber, s hol van lehetőség a minőséggel összhangban a mennyiség fokozott anyagi ösztönzésére. Így helyileg döntenek a teljesítményber különböző formái, az időbér, vagy a prémiumos órabér mellett. Nem szabják meg központi, a bérletpot sem.

Ez nem jelenti, hogy most már szabad a vásár. Egy lé-

nyeges dolgot fentről határoznak meg: az átlagbért. Azelőtt nem volt ilyen kötöttség, ezért a számtalan központi előírás ellenére, eltérő bérek és bérbeszűltések alakultak ki egy-egy gyáron belül, és a rokkor-üzemek között. Most nincsenek kirívó eltérések, tervszerűen és központilag fejlesztik az egyes vállalatok és szakmák átlagkeresetét. A bérpolitika sok vonatkozását tehát decentralizálták, a leglényegesebbet, az átlagbért, viszont központilag szabják meg. S ennek valamennyien hasonlóvá válnak, hiszen így évről évre sikerül összhangot tartani a vásárlóerő és az árualap között, biztosítva az egyenletes ellátást, a forint stabilitását.

Tehát nem általában és

mindenáron a vállalati hatáskör növelése a feladat, hanem a demokratikus centralizmus egymástól elválaszthatatlan két oldalának következetesebb érvényesítése. A kisebb beruházásokra, korszerűsítésekre, felújítási tevékenységekre ma több lehetőség van a vállalatoknál, mint azelőtt. Intézményesített műszaki fejlesztési alappal rendelkeznek a gyárak, bevételeik egy részét a gyártmány-és gyártásfejlesztésre fordítják. A többletnyereség meghatározott hányada vállalati fejlesztési célokat szolgál. Nagyobb felújítási alappal gazdálkodnak üzemünk és így tovább. A beruházási tevékenységre mégsem a decentralizáció, hanem a központosítás jellemző. A milliós összegeket nem osztják könnyen — kívánságlista alapján. Országos főhatóság dönti el, hol, milyen nagyobb beruházásokat tervezhetnek, s addig nem kezdhetik el az építkezést, amíg nincs részletes tervdokumentáció.

»Sok a megkötöttség, a bürokrácia a beruházásoknál« — panaszkodnak helyenként. Lehet, hogy vannak felesleges formások is itt-ott, a feladat mégis a központi akarat még következetesebb érvényesítése, a beruházási eszközök koncentrációja. Sajnos ma is előfordul még, hogy a beruházások elosztásában »egyenlődségi« tapasztalható — minden gyárnak juttatnak egy keveset. Hány üzemből igényelnek beruházást új gépekre, csarnokokra, holott, a meglévőket is csak egy műszakban használják! Sok mindenre, berendezésre, raktárra, valóban szükség lehet helyileg, de csak a sokféle igény mérlegelésével, központilag szabad és lehet eldönteni, melyik az a beruházás, amelyik népgazdaságunk fejlődését leginkább meggyorsítja, s a legnagyobb gazdasági hasznot hozza. Egy-egy gyárban képtelenség eldönteni, hogy a termék, vagy termékcsoport fejlesztésére másutt nics-e gazdaságosabb lehetőség, vagy egyáltalán célszerű-e az adott ágazat kapacitásának növelése. Csak szigorúan központilag lehet a meglévő eszközöket úgy elosztani, hogy ezzel ne rontsák, hanem perspektívában a leghatékonyabban segítsék az életszínvonal emelését.

A centralizmus elvének megszilárdítását szolgálják a mostani üzemi átszervezések is. Ha csak a kisebb vállalatok nagyobb egységekké fogását nézzük, ez kétségtelenül centralizációt jelent. Kár volna tagadni, hogy annál az üzembél, amelyik egy nagyobb vállalat részévé, gyáregységévé válik csökkön az önállóság. Vajon ellent mond-e ez az iparirányítás helyes elveinek? Az igazság az, hogy a vállalati összehasonlást, a termelőerők koncentrációját maga az élet diktálja: Egy kis üzem önmagában egyre kevésbé képes a korszerű technikát alkalmazni, kihasználni, gazdaságos, olcsó termékeket gyártani. (Egy-egy

gyártmány, illetve iparág világszínvonalú fejlesztése ma már nemcsak jól felszerelt nagyvállalatokat, hanem gyakran több ország erőforrásainak összefogását is igényli.) S amit a helyi szervek, gyáregységek feladnak pénzügyi, számviteli önállóságukból, többszörösen visszakapja azt a nagyobb egység. Így nyílik például lehetőség a fejlesztő- és kutató erők összpontosítására, a szerzői jogok, a TMK egyesítésére stb., amelyekre azelőtt — ma bármilyen ésszerűnek is tűnik — egyetlen vállalatnak sem volt elég ereje. Arról is szó van, hogy a miniszteriumok jogkörük egy részét átruházzák az új nagyvállalatokra, erről azonban a legtöbb tárcánál még szervezeten nem intézkedtek.

A vállalatok összevonása egyáltalán nem zárja ki, sőt feltételezi a helyi kezdeményezések növelését, a dolgozók aktivitásának fokozódását. Tulajdonképpen az üzemi demokrácia köre szervezettileg szélesedett az átszervezésekkel, a munkáskollektíváknak egyre nagyobb egység, vállalat termelési ügyeinek intézésébe van beleszólásuk. Ahhoz azonban, hogy ez a lehetőség mindenütt valóságosá váljék, többek között például a nagyvállalatoknál új, egyesített párt- és szakszervezetek, bizottságok, üzemi tanácsokra, különböző közös társadalmi munkabizottságokra van szükség. Az ma még gyakran a területi széttagoltságot neheztli, vagy lehetetlen (és nem is lehet) a vállalatok között. És nélkülözhetetlen persze a dolgozók szemléletének átalakulása, formálódása is, hogy a műhelyek munkásai, túllátva a régi szintnek bizonyult gyárkerítésen, szemmel tartásuk a nagyvállalat, a népgazdaság érdekeit, s kezdeményezéseikkel, alkotó tevékenységükkel munkálkodjanak ezek minél tökéletesebb érvényrejtésére.

Az új nagyvállalatok vezetői gyakran panaszkodják, hogy intézkedéseik mögött nem mindig zárkózik fel egységesen az egész kollektíva. Ha például a szellemi erőt összpontosítják, ekkor a vállalatok egyesek: »Miért viszik el legjobb mérnökeinket a központba?« Azért, hogy ez az ellenzéki megzűnjön, s az új intézkedésektől idegenkedők a helyes központi elveknek ne csak végrehajtói, hanem kezdeményezői, tudatos részeseivé váljanak — éppen a gazdasági vezetők lehetnek igen sokat. Az ő kötelességük, hogy megfelelően tájékoztassák a dolgozókat az összehasonlító bonyolult, sok évre szóló feladatairól, kikérjék, igényeljék a dolgozók véleményét minden lényeges kérdésben, s átgondolt, okos intézkedésekkel napra bizonyítsák az átszervezések szükségességét.

S a bizalom, a növekvő vállalati önállóság nemcsak néhány vezetőnek, hanem az egész kollektívának szól. Éppen ezért nem lehet egy igazgató számára sem terhes, a párt- és szakszervezet beleszól a dolgozókat érintő személyi, fegyelmi kérdésekbe, vagy a gyáregységek, osztályok maguk is hatáskört, önállóságot követelnek.

Az iparvezetés egymástól el nem választható két oldala, a demokratizmus és a centralizmus nemcsak a vállalatok és a népgazdaság kapcsolatának nélkülözhetetlen elve, hanem helyes alkalmazása esetén ez teremt harmóniát, alkotó, teremtő együttműködést a gyáron belül is az irányítók, a besorozottak és a munkáskollektíva között.

KOVÁCS JÓZSEF

Ágyúval verebek ellen

Jelentősen növekedett a gyógyszerfogyasztás Csongrád megyében

— Anyú, fáj a torkom — szolt nyafogva a gyerek.

— Gyere, kapsz finom gyógyszert — válaszolt az anya.

És a házi patikából előkerült a Beacilin. A gyermek szó nélkül megepte a gyógyszert, hiszen édesanyja gyakran gyógykezeli anélkül, hogy orvos látná. Nem egyedülálló jelenség, hiszen nem is számít valamirevaló otthonnak az, ahol nincs házi gyógyszerészár. Jó néhányan akadnak igényesek, akik a legdrágább gyógyszerrel rendezik be patikájukat. Ez szinte köztudomású, s felesleges is számokkal bizonyítani, de még ezt is produkálni tudjuk.

A Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa mellett működő akcióbizottság — melyben a megye vezető orvosai, az egészségügyi osztályok és rendelőintézetek, valamint SZTK vezető orvosok és adminisztratív vezetők te-

vékenykednek — legutóbbi ülésén a gyógyszerellátás helyzetét vitatta meg.

Egymillióval több

1962 szeptemberében ugyanis az Egészségügyi Minisztérium és a SZOT közös határozattal eltörölte — a dolgozók kérésére — a főorvosi engedélyt, korábban ugyanis mintegy 20 gyógyszerész csak főorvosi engedéllyel lehetett beváltani a patikában. Az akcióbizottság vizsgálta, hogy a rendelet milyen hatással van a gyógyszerfogyasztásra, s ehhez 1962 és 1963 első felévé vette alapul.

Tavaly az év első felében Csongrád megyében 14 millió 750 ezer forint értékű gyógyszert fogyasztottunk el. 1963 hasonló időszakában pedig 15 millió 796 ezer forint értékűt. Ez 7,1 százalékos emelkedést jelent. A bizottság ugyan figyelembe vette, hogy ez idő alatt a biztosítottak száma is emelkedett, mintegy 6 százalékkal, de ezt leszámítva is lényegesen több gyógyszer fogyott el idén, mint tavaly.

És még van összehasonlítási alap. Tavaly az egy vényre jutó költség 13,51 forint volt, idén pedig 14,64 forint. Tavaly a száz főre jutó vények száma 162 volt, idén 151-re csökkent. Ez örvendetes, de jó néhány negatívummal is találkozhatunk az ideai gyógyszerfogyasztással kapcsolatban.

Kis betegségek ellen

Így többek között mértékeltlenül megnőtt az antibiotikumok fogyasztása. A leg-

egyszerűbb influenza esetén penicillinkészítményeket szednek. Idén a legdivatósabb gyógyszerek közé tartozik a Chlorocid és a Tetrán.

Rendszeres használói nem is sejtik, milyen káros állandó fogyasztása. A szervezet ugyanis megszokja és nem termel ellenanyagot, s komoly betegség esetén, amikor ezekre a gyógyszerekre valóban nagy szükség lenne, hatástalan marad. Ilyen esetekre szokták mondani, hogy ágyúval lövöldöznek verebekre.

A betegek érdekében

Dívtos gyógyszer — a statisztikák erről adnak számot — a Prednisolon és az RH Reosolon. Ezeket reumás betegeknek ajánlja az orvos, s bizonyos esetekben kiváló hatásúak. De ugyanakkor mellékhatásai károsak is lehetnek a szervezetre, ezért az orvos csak a legszükségesebb esetekben írja fel ezeket a gyógyszereket. E gyógyszerek hatásáról a betegek csodálatos mesélnek, s lépten-nyomon kérik, követelik a körzeti orvostól.

Az utóbbi időben igen gyakran távoznak a páciensek méltatlankodva a körzeti orvosi rendelőkbe. Az orvosok ugyanis alapos megfontolással írják fel az úgynevezett közkedvelt gyógyszereket, és nem kívánságra. Ezért a méltatlankodás. Pedig a betegek érdekében cselekszenek helyesen a körzeti orvosok, amikor adott esetben megtagadják egy-egy gyógyszer felírását.

Virágmagtermesztés exportra



(Tóth Béla felv.)

Európa rövidnyarú országaiban nem érik be a virágok és dísznövények magja, ezért hazánkban termeltetik. Másfelől holdon nevelnek erre a célra ósziroszt a Szegedi Fajtakísérleti Állomáson. Képinkón; a virágokat gondozzák